

Med fokus på kraven i Bankinitiativet Hållbar byggbransch (BHB) och AFS 2023:3

Vem är behörig att tillträda arbetsplatsen?

- Ambitionen är tydlig, men vad innebär det att endast behöriga ska få tillträde till arbetsplatsen?
- Vilka aktörer bör vara drivande för att Bankgemensamma Särskilda Villkor efterlevs i praktiken?
- Hur kopplar det emot arbetsmiljölagstiftning (AFS 2023:3)?

En **guide** framtagen i samarbete:

Den här guiden är en inledande sammanfattning och kommer följas upp av fler praktiska råd och verktyg samt seminarium.

För frågor:

- Temporär infrastruktur: [Jimmy Dahlström](#), Ramirent AB
- Kontrollsystem för säkra identiteter: [Tobias Eng](#), Sistec AB
- Digitalisera passersystem, föranmälan, bankrapport & KMA-uppföljning: [Viktor Broberg](#), Infobric AB
- Byggherrens organisering & byggarbetsmiljösamordning: [Johan Welanders](#), BAMS AB

Bankinitiativets villkor i praktiken

Bakgrund

Bankinitiativet Hållbar Byggbransch (BHB) är gemensamt initiativ skapat av Sveriges 6 största banker. Initiativet syftar till att motverka/försvara för kriminalitet & främja sund konkurrens. För mer information för bakgrund, se [Hållbar Byggbransch](#).

BHB's särskilda villkor delas upp i 5 villkor

1. Kontrollsystem & projektrapporter
2. Obligatorisk föransmälan
3. Svensk F-skatt, skatteskulder och arbetsgivareavgifter
4. Fysiska arbetsplatskontroller
5. Kundens avtal med andra entreprenörer

För detaljerad information rörande kraven se [Bankgemensamma Särskilda Villkor](#).

Koppling mot arbetsmiljölagstiftning

Det finns synergier mellan BHB's krav och Arbetsmiljöverkets nya regelstruktur och då främst inom AFS 2023:3. I denna AFS's ställs förtydligade & nya krav på aktörer inom bygg och anläggningsprojekt, dessa aktörer är:

Byggherre

Bas-P

Bas-U

Projektörer

Entreprenörer

För dessa aktörer finns det lagstadgade ansvar och arbetsuppgifter som väldigt väl faller in under BHB's särskilda krav. Byggherren har fått ett utökat ansvar i och med att utsedda aktörer Bas-P och Bas-U skall genomföra arbetsuppgifter men ansvaret för att dessa arbetsuppgifter utförs åligger fortsatt byggherren. Det finns, om man har insikt och förståelse för ansvar och krav inom AFS 2023:3, stora möjligheter att skapa ett systematiskt och proaktivt arbete i bygg och anläggningsprojektet som också uppfyller BHB's krav.

Det första steget för en byggherre att skapa rätt förutsättningar för en sund och säker arbetsplats är att bedöma hur organiseringen ska se ut och vilken part ska utföra vilken uppgift. Här är det vår starka åsikt att en part skall utföra alla uppgifterna. Det blir utmaningar när tex. En byggherre avtalar vissa delar till entreprenör och bibehåller andra att själv utföra. Detta skapar utmaningar då det exempelvis är svårt för en entreprenör att efterleva Bas-U arbetsuppgift om att endast behöriga skall ges tillträde till arbetsplatsen om denna part inte också äger ansvaret över personalliggaren.

Det är normalt att byggherren utser projektör till Bas-P och entreprenör till Bas-U. Det är viktigt att notera att byggherren fortsatt äger ansvaret över att uppgifterna som åläggs dessa roller genomförs i enlighet med lagen och måste då instifta processer för kontroll & uppföljning av utnämnda funktioner. Då vi anser att dessa roller är bäst lämpade att planera för att projektet även innehar möjligheterna att efterleva BHB's krav bör även dessa avtalas om emot utsedda parter och sen kontrolleras för efterlevnad.

Byggherren kan även välja att utse sig själv till att inneha dessa funktioner och ge aktörer information och möjlighet att använda systemen för att sedan följa upp att upphandlade aktörer följer avtalade och lagstadgade krav. Hur en byggherre organiserar beror främst på dess egen förmåga och kompetens att utföra dessa arbetsuppgifter, saknas denna kompetens, bör funktionerna utnämnas till andra aktörer.

Bankinitiativets villkor i praktiken

Villkor 1: Kontrollsystem och projektrapporter

Enligt skatteförfarandelagen: Den som bedriver byggverksamhet ska med vissa undantag föra en elektronisk personalliggare på en byggarbetsplats där byggherren har tillhandahållit utrustning för en sådan liggare.

Detta krav skrivs ofta över till huvud/totalentreprenör i ett bygg & anläggningsprojekt. Med AFS 2023:3 och BHB's krav blir det svårt att skriva över denna part på annan aktör och fortsatt efterleva kraven, utan den bör ligga kvar inom byggherrens ansvar och entreprenörer och aktörer ges tillgång till denna.

Kravet om kontrollsystem är också starkt kopplat till AFS 2023:3 4 kap 4 §, punkt 4 om att "Bas-U ser till att det bara är behöriga personer som får tillträde till byggarbetsplatsen". Det är byggherrens ansvar att Bas-U utför denna arbetsuppgift. Utan ett omfattande passersystem som då enkelt kan kopplas emot personalliggare och med exempelvis Biometri för att skapa ett högt skydd, blir det svårare för Bas-U och Byggherren att efterleva 4 § i kapitel 4 i AFS 2023:3. Det är också viktigt att under planering & projekteringsskedet, se över hur skalskyddet med tillhörande system, förändras över tid för att ha en planering för hur lagen skall efterlevas under hela projektets livstid.

Vad som menas med att vara "behörig" enligt AFS 2023 är att personen har genomgått en projektspecifik introduktion innan den kan påbörja sitt arbete, detta innebär:

- Genomgång av skydds & ordningsregler
- Genomgång av risker och riskzoner i projektet

- Genomgång av arbetsmiljöåtgärder som är genomförda eller planerade
- Genomgång för hur man ska agera om det uppstår risker som inte är hanterade
- Andra relevanta delar ur arbetsmiljöplanen, tex. APD-plan, samordningsrutiner, rutiner vid nödsituation mm

Detta gäller för alla som skall beträda byggarbetsplatsen, yrkesarbetare så väl som tjänstemän. Det som kan adderas för att vara ansedd behörig ur BHB är:

- Kontroll av individs Identifikation
- Kontroll av ID06
- Kontroll av arbetsgivare

Villkor 2: Obligatorisk föransmälan

Direkt koppling för BHB's krav om obligatoriskt föransmälan kan göras emot AFS 2023:3 4 kap, 12-16 §. Dessa § hanterar startvillkor för entreprenörer, alltså uppgifter som måste delges av entreprenör till Bas-U för att Bas-U ska kunna ge dem rätt att starta sina arbeten. Paragraferna styr även att varje enskild person ska få en introduktion av Bas-U innan de får påbörja sitt arbete. Det blir en naturlig koppling mellan BHB's och Arbetsmiljöverkets krav om kraven om system för föransmälan görs gemensamt och av en aktör. Detta kan åläggas utsedd Bas-U eller att byggherren bibehåller denna process under sin egen organisation och låter aktörer nyttja systemen.

Bankinitiativets villkor i praktiken

Villkor 3: Svensk F-skatt, skatteskulder och arbetsgivaravgifter

BHB's krav om F-skatt, skatteskulder och arbetsgivaravgifter saknar direkt koppling emot AFS 2023:3. Dock är det enkelt att koppla dessa funktioner till samma system som då hanterar personalliggare, inpassering & startvillkor. Som byggherre kan man också upprätta ett separat system, enbart för denna funktion men som då bör administreras av samma part för att minimera risken för missar och misstag och då bör denna vara Bas-U.

Villkor 4: Fysiska arbetsplatskontroller

BHB's krav om tredjeparts kontroller, saknar direkt koppling emot AFS 2023:3. Dock om man som byggherre utser en tredjepart att inneha funktionen Bas-U (alltså inte entreprenörs eller byggherrens eget organisationsnummer), så kan man då utföra dessa kontroller löpande & naturligt för hela projektets utförande, utan adderade kostnader för beställaren/byggherren.

Villkor 5: Kundens avtal med andra leverantörer

Koppling för BHB's krav om kundens avtal med andra entreprenörer finns inte i AFS 2023:3 men om dessa övriga krav (1-4) ligger kvar hos en part, skapar man redan denna avtalskedja, genom att byggherren som skriver avtal med entreprenörer, skriver med i avtalen att dessa krav gäller även för alla kontrakterade underentreprenörer.

Arbeta proaktivt med kraven

Kraven och funktionerna för att efterleva dessa bör instiftas och planeras tidigt i ett bygg & anläggningsprojekt. Då många kopplingar finns emot byggherrens arbetsmiljöansvar, bör även BHB's krav ligga kvar inom byggherrens organisation.

Arbetsuppgifterna för att efterleva kraven bör i planeringsskedet styras av utnämnd Bas-P funktion och under utförande av Bas-U funktion. Ansvar för upprättandet och förvaltning av personalliggare bör åläggas samma part som är utnämnd Bas-U för att vara säker på att man inte med BHB's krav omöjliggör sitt eget byggherreansvar enligt AFS 2023:3.

AFS 2023:3 säger att byggherren eller utnämnd Ställföreträdande byggherre bör göra en bedömning för lämpligheten i att ge samma aktör i ett bygg och anläggningsprojekt dubbla roller. Syftet är att säkerställa att det inte föreligger en intressekonflikt att inneha någon av dessa funktioner (Bas-P & Bas-U). Det kan exempelvis vara kombinationen Bas-P + projektör eller Bas-U + Entreprenör.

I många projekt kommer byggherren ha svårt att göra bedömningen att detta är lämpligt pga. den uppenbara intressekonflikten i att exempelvis Bas-U handläggare är Platschef för entreprenören i projektet. Denne ska då ansvara för tid, ekonomi, personal, intern arbetsmiljö och byggarbetsmiljösamordningen och då alltid (där lagen säger det) välja arbetsmiljö, oavsett vad det innebär för projektet ekonomi eller tidsplan.

Av denna anledning kan det då vara lämpligt att utnämna en tredje part till Bas-U pga. intressekonflikten. Detta i sin tur gör att byggherren har en part för fysiska arbetsplatskontroller som inte är entreprenör eller byggherre och då uppfylla kravet om tredjepartskontroller.

Genom att applicera detta proaktiva arbetssätt kan alla aktörer i planeringsskedet ta upp dessa frågor och gemensamt diskutera fram den mest lämpliga lösningen som efterlever arbetsmiljölagstiftning och bankernas särskilda villkor.